

Prijzontwikkelingen in de land- en tuinbouw

Jan Bolhuis

Voor de landbouw in de EU wordt een gemeenschappelijk beleid (het GLB) gevoerd. Markt- en prijsbeleid vormden lange tijd het belangrijkste onderdeel van het GLB. Om de doelen van het GLB te realiseren, is informatie over de ontwikkeling van prijzen essentieel. Het LEI heeft een lange traditie in het verzamelen van prijzen van producten en productiemiddelen en in het berekenen van gemiddelde maandprijzen. Aanvankelijk werden de prijzen vooral gebruikt voor het berekenen van kostprijzen van landbouwproducten. Sinds het ontstaan van de Europese Gemeenschap leverde het LEI maandelijks prijsindexcijfers van de in- en output van de land- en tuinbouw aan Eurostat, het statistisch bureau van de Europese Unie. De laatste jaren worden deze cijfers niet meer maandelijks maar per kwartaal geleverd. De prijsindexcijfers van de EU-landen zijn te raadplegen op de website van Eurostat (www.ec.europa.eu/eurostat).

Indexcijfers

Basis voor de berekening van de prijsindexcijfers zijn wekelijkse of maandelijks prijzen van de individuele producten. Deze prijsinformatie wordt geleverd door de toeleverende en verwerkende industrie. Iedere vijf jaar wordt het basisjaar herzien. In 2009 is het basisjaar verlegd naar 2005 (2005 = 100). De indices van de individuele producten worden gewogen naar samengestelde indexcijfers per sector. Het wegingcijfer van elk afzonderlijk product is ontleend aan de gegevens van de Nationale Rekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van 2005.

Prijsindexcijfers opbrengsten

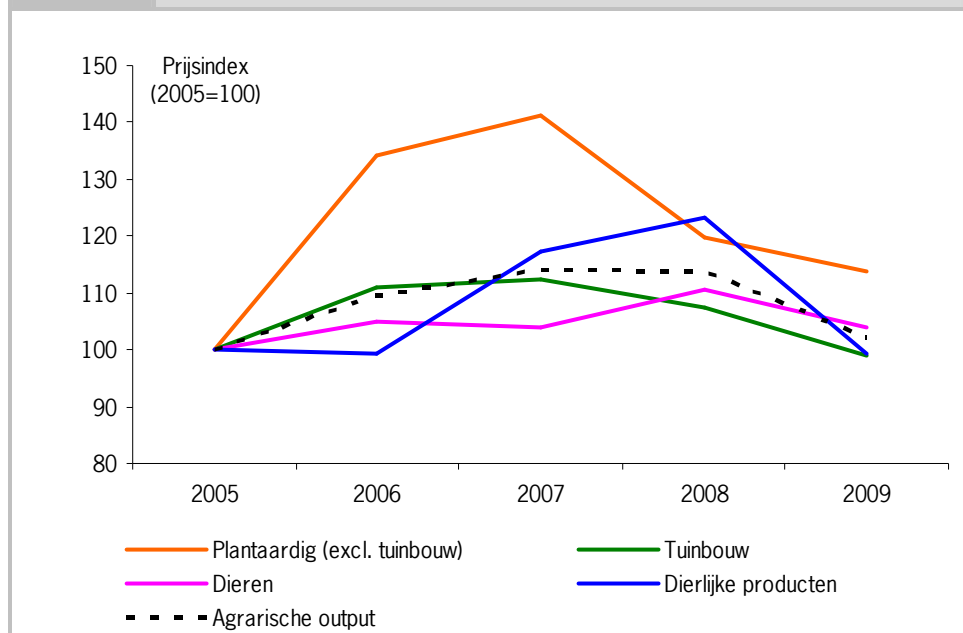
In 2005 bedroeg de totale productiewaarde (exclusief interne leveringen) van de land- en tuinbouw volgens het CBS ruim 17,5 miljard euro. Ruim de helft hiervan, circa 9,7 miljard euro, heeft betrekking op producten uit de plantaardige sector. Veruit het grootste aandeel (80%) van de plantaardige productie bestaat uit tuinbouwproducten, zoals groenten, fruit, bloemen en siergewassen. De productiewaarde van de dierlijke sector bedroeg in 2005 ruim 7,8 miljard euro. Hiervan had 4,1 miljard euro betrekking op dieren en 3,7 miljard euro op dierlijke producten, zoals melk en eieren.

Prijstdruk neemt toe

Toenemende prijsdruk heeft in 2009 geleid tot lagere prijzen en een daling van het prijsindexcijfer van de agrarische output tot ruim 102, dus maar iets boven het niveau van 2005 (figuur 1). Vooral de prijsindex van de dierlijke producten liep in 2009 hard terug. De ontwikkelingen binnen deze sector waren echter zeer uiteenlopend. Een sterke daling van het prijsindexcijfer deed zich voor bij melk door de lage prijzen van zuivelproducten op de wereldmarkt. Het indexcijfer van consumptie-eieren is echter door de gunstige afzetmogelijkheden naar Duitsland juist flink gestegen. In de plantaardige sector liet de tegenvallende markt voor glasgroenten het prijsindexcijfer aanzienlijk dalen, van 111,5 in 2008 tot 102,5 in 2009. Belangrijkste reden hiervoor was de sterke daling van het prijsindexcijfer van verse groente (van 105 naar ruim 84).

Figuur 1 Prijsindices van opbrengsten in de Nederlandse land- en tuinbouw, index (2005=100)

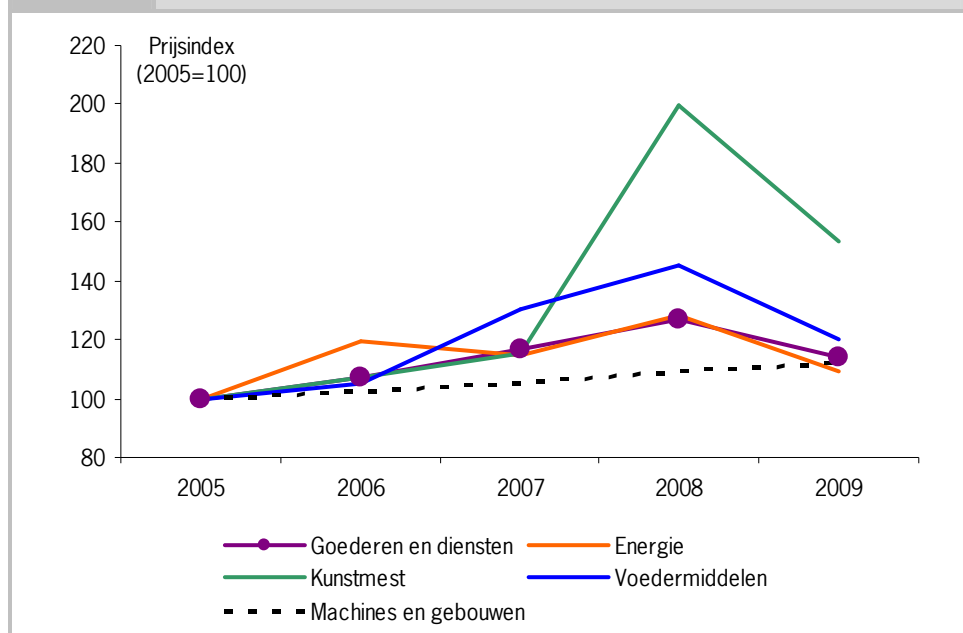
Prijsindexcijfers goederen en diensten

Wat betreft de kosten van de landbouwproductie (input) zijn er enerzijds de prijsindexcijfers van productiemiddelen en anderzijds die van investeringen in gebouwen en machines. Volgens het CBS bedroeg de totale input in de land- en tuinbouw in 2005 circa 12,8 miljard euro. Ongeveer 2,8 miljard had betrekking op investeringen in gebouwen en machines. Van het resterende bedrag, bijna 10 miljard, zijn de uitgaven aan voedermiddelen met 3 miljard euro het grootst. De energiekosten in 2005 bedroegen circa 1,8 miljard euro.

Het prijsindexcijfer van de goederen en diensten is in 2009 uitgekomen op 114 (figuur 2). Ten opzichte van 2008 is dit een flinke daling. Het grootste aandeel in de daling komt voor rekening van de voedermiddelen. De ruime oogsten in verschillende werelddelen hebben geleid tot een aanzienlijke prijsdruk waardoor de prijzen van veel veevoedergrondstoffen zijn gedaald. Ook de prijs van kunstmest liep in 2009 scherp terug, na overigens een nog sterkere stijging van de prijzen in 2008. Naast vraaguitval vanwege het sterk gestegen prijsniveau is de prijsdaling eveneens veroorzaakt door de teruglopende energieprijzen. Energie is vooral bij de stikstofmeststoffen een belangrijke kostenpost bij het productieproces.

Figuur 2 Prijsindices van goederen en diensten in de Nederlandse land- en tuinbouw, index (2005=100)

Vooruitzichten voor dit jaar

De lagere opbrengstprijzen zijn in 2009 niet geheel gecompenseerd door de lagere kosten. Per sector is het beeld echter zeer uiteenlopend. Voor 2010 wordt verwacht dat de prijzen van voedermiddelen en kunstmest gemiddeld onder het niveau van 2009 zullen liggen. De ontwikkeling van de energieprijzen is wat minder duidelijk. De gasprijs is sterk gerelateerd aan de olieprijs en wordt vertraagd doorberekend. De olieprijs is inmiddels weer gestegen tot circa 80 US dollar per vat. Ook bij de opbrengsten is de onzekerheid over het prijsverloop in het lopende jaar nog groot. De zuivelmarkt lijkt de laatste tijd weer wat meer in evenwicht te komen, waardoor de melkprijs waarschijnlijk iets boven het niveau van vorig jaar zal komen te liggen. De prijsontwikkeling op de varkensmarkt verloopt tot nu toe moeizaam maar mogelijk treedt in de tweede helft van het jaar enige verbetering in de afzet op. Bij de plantaardige sector is sprake van een redelijke oogstverwachting van granen, waardoor een stijging van de graanprijzen nauwelijks te verwachten is. De prijsontwikkeling van de overige plantaardige producten is eveneens sterk afhankelijk van de productieomvang. Deze wordt echter sterk beïnvloed door de weersomstandigheden en in dit stadium valt hierover nog weinig te zeggen.